

“Nahçıvan’ın Kültürel Miras Turizminin Geliştirilmesi Açısından Türkiye Deneyiminin İncelenmesi”

Prof. Dr. Haluk Tanrıverdi

Doç. Dr. Mehriban İmanova

Kültür

- Kültür, insan dşnncesinin unsurlarını (hareket, inanç, düşünce ve değerler), onun (eylemleri ve canlı biçimleri) ve yarattığı yapıtları (sanat, zanaat ve diğer kültürel miras eserleri) içerir.

Kültür turizmi

- Kültür turizmi, kültürel merkezler ve anıtlar için sadece bir mekan; aynı zamanda turistlerin seyahat ettiği yerlerde yaşam tarzı üzerine bir çalışmadır.
- Kültürel turizm çalışmaları genellikle "Kültür Turizmi", "Kültürel Turizm", "Tarihi Turizm" ve "Kültürel Miras" olarak tanımlanır.

Kültürel Miras

- Giderek önem kazanan kültüre dayalı özel ilgi turizmi türlerinden birisi de **kültürel miras turizmidir**.
- Kültürel miras, **tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan yerüstü, yeraltı veya su altındaki tüm taşınır ve taşınmaz varlıklar** olarak tanımlanabilir
- Kültürel miras turizmi ise; **ziyaretlerde manzara, tarihi alanlar, binalar ve anıtların tercih edilmesi** ve aynı zamanda insanların kendilerini **doğanın ve tarihi mekânların bir parçası gibi** hissetmelerini sağlayarak deneyim kazanmalarına katkıda bulunan bir turizm çeşididir.

Kültürel Miras Turizmi

- Kültürel miras turizminin de içerisinde büyük bir pay sahibi olduğu kültüre dayalı turizm türleri, 15 yıl önce küçük bir niş pazar iken bugün **tüm turizm hareketlerinin % 37'sini oluşturan büyük bir turizm türü** haline gelmiştir (Tören, Kozak, Demiral, 2012; McKercher ve Cros 2002).
- Timothy ve Boyd (2003) miras kavramını sınıflandırırken, **somut varlıklar, festivaller, sanatsal ve kültürel etkinlikleri kapsayan deneyimler** olarak kategorize etmişlerdir.

Kültürel Miras Sınıflaması

Kültürel Mirası başka bir açıdan.

1. Mimari anıtlar veya kalıntıları;
2. Tarihi olayların meydana geldiği yerler;
3. Arkeolojik anıtlar;
4. Sergiler, çeşitli arkeolojik alanlarda veya topluca müzelerde sergilenmek şeklinde sınıflandırılabilir.

Kültürel Miras – Kültür Varlıkları

Kültürel miras,

- 1-Bina, anıt, kitap, sanat eserleri veya el işleri gibi **somut (maddi)**,
- 2-Folklor, gelenek-görenek, masal-söylence, gösteri sanatları, el sanatları geleneği gibi **somut olmayan (gayri maddi)** ,
- 3-Doğal çevre, biyo çeşitlilik, jeolojik kalıntılar gibi **tabiat varlıkları (doğa)** olmak üzere üç ana türe ayrılır.

Kültür Varlıkları: Kültürel Miras'ın somut (maddi) türü kültür varlığı olarak adlandırılır.

Taşınmaz Kültürel Miras Varlıkları-Anıt, yapı, sit alanları

Evler, vadiler, antik kentler, kaya anıt ve yazıtları, mezarlar, mabetler, kaleler, han, hamam, saray, türbe, kervansaray, çeşme, ören yeri, külliye, müze, mezarlık, mimari yapı vb.

Taşınabilir Kültürel Miras Varlıkları-organik ve inorganik varlıklar

işlemecilik, dokumacılık, çömlekçilik, koleksiyonlar , süs eşyası, takı, giysi vb

Bitki, hayvan ve insan kaynaklı varlıklar organik

Taş, cam, metal ve topraktan yapılanlar-inorganik

Soyut Kültürel Miras Varlıkları

festivaller, şenlikler, ulusal günler, gösteriler, etkinlikler, halk oyunları, halk tiyatrosu vb.

Kültürel Miras Turistleri

- Smith (2003) ise kültürel miras turistlerini yedi ayrı şekilde sınıflandırmıştır. Bunlar;
- Kale, saray, arkeolojik sit alanları, anıtlar, mimari, müzeler ve kutsal mekânları ziyaret eden **tarihi miras turistler**,
- Tiyatro, konser, galeri, festival ve karnavalları ziyaret eden **sanat turistleri**,
- El sanatları, fotoğraf ve dil öğrenme ile ilgilenen **yaratıcı turistler**,
- Tarihi şehirler, alışveriş ve eğlence için seyahat eden **kentsel turistler**,
- Doğal parkları, ekolojik müzeleri, köy ve kasabaları ziyaret eden **kırsal turistler**,
- Kültürel performanslar, el sanatları ve doğa yürüyüşleri ile ilgilenen **yöresel turistler** ve
- Moda ve tasarım müzeleri, sportif etkinlikler, alışveriş merkezleri ve tema parkları ziyaret amacıyla seyahat eden **popüler/moda turistlerdir**.

Dünya Kültürü Ve Doğal Mevzuat Koruma Sözleşmesi

- UNESCO anıtları, müzeleri, sergileri, 1972'den bu yana Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Anlaşması ile **kültürel miras** olarak tanınmaktadır.
- UNESCO'nun 17 Ekim 2003 tarihli Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi, bir topluluğun kültürel kimliğinin bir parçası olarak gördüğü ve kuşaklardan nesillereiletildiği bir yol, yöntem ve durumu içermektedir.

Nahçıvan (Azerbaycan)

Nakış-ı Cihan “The Beauty of the World”, Dünyanın süsü.

Nuh chikhan

Antik ticari rotaların kesiştiği yerde

Sanatçılar ve ustalar: dokumacılar, kuyumcular ve cam sanatkarları

Tarihi, edebi, sosyal, siyasi, kültürel zenginliğin beşiği

Mimari sanatı

Evliya çelebi Seyahatnamesi-Şehir hamamları, gül yapraklı havuzlar. **Azerbaycan’a 4 Gezisi var.**

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin coğrafi konumu, eşsiz iklimi, faunası ve florası ve antik kültür anıtları, turizmin gelişim fırsatlarını sunuyor.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti

- Nahçıvan'ın Turizm Potansiyeli, yıl boyunca pek çok yerli ve yabancı yolculara **kültürel miras, tarihsel, botanik, kuş gözlemciliği, ekolojik, sağlık ve tatil** vb. fırsatları yüksek düzeyde barındırmaktadır.
- Nahçıvan,
- 12. yüzyılda Mümine Hatun Türbesi,
- 13. yüzyılda Yusuf Kuseyir Türbesi,
- 13. yüzyıl dan 2 Minareli Garabağlar Anıtı,
- 12-13. Yüzyıllardan Elince hanegahi
- Ashab-ı Kehf
- 13. yüzyıldan, Gülistan Türbesi
- 16. yüzyıldan, Imamzade Kompleksi
- Elince kalesi,
- Gilan şehri kalıntıları vb.

Sağlık Turizmi-Nahçıvan

Nakhchivan'da **sağlık turizmi** de eskiye dayanır.

Yaygın doğal tıbbi bitkileri nedeniyle farklı hastalıkların tedavisi.

Duzdag Tuz mağaralarında bulunan fizyoterapi merkezi, astım ve bronşiyal sistem hastalıklarının tedavisinde uzmanlaşmış önemli bir tıp merkezidir. Sanatoryum Kompleksi.

Daridağ Balneolojik (arsenik su) Dispanseri, Culfa kentine 8 km. Uzaklıktaki arsenik su yatağı alanında yer almaktadır. 1978 yılında maden suyu yatağı temel alınarak kurulmuştur. Daridagh arsenik maden suyu yardımıyla farklı kalp hastalıkları, destek aksiyon organları, periferik sinir sistemi, cinsel hastalıklar, kadın hastalıkları, anemi ve diğer hastalıklar bu hastanede tedavi edilmektedir.

Benzersiz Duzdagh ve Badamli **fizyoterapi hastaneleri** ve Daridagh **arsenik su dispanseri** modern olarak yeniden kuruldu.

250'den fazla maden suyu kaynağı, turizmin geliştirilmesi için büyük fırsatlar yaratmaktadır.

Tarih-Kültür ve Eko-Turizm-Nahçıvan

Nahçıvan, **tarihi, kültürel ve ekolojik turizmin** potansiyel bir kaynağı olarak görülebilir.

Nahçıvan aynı zamanda pek çok ünlü siyasi ve askeri liderin, bilim insanının, devlet adamının, yazarın, filologların ve benzerlerinin anavatanıdır. Azerbaycan'ın ulusal liderleri **Ebulfeyz Elçibey** ve **Haydar Aliyev** de Nahçıvan'da doğmuştur.

Nahçıvan **yerel, organik üretim, alternatif tıp, sağlık ve inanç turizmi, ekolojik yapısıyla** Azerbaycan'ın gururla sergilenen bir köşesidir.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nde, dini ve ulusal özellikleri, iklimi, maden suları ve tarihi eserler **yalnızca eko-turizm değil aynı zamanda etnik ve dini turizmin** yolunu açıyor.

Özerk Cumhuriyeti aynı zamanda dini ibadet yerleri ile ünlüdür. Hacılar'ın "**Ashabi-Kahf İbadet**" dini-kültürel anıt kompleksini ziyaret etmeleri için tüm imkanlar var. Turistlerin en çok ziyaret ettiği bir diğer yer ise Nahçıvan Hz. **Nuh'un mezarıdır**.

Kültürel ve tarihi yapıları - Nahçıvan

- Nahçıvan Özerk Cumhuriyetinde **1162 tarihi-kültürel anıt** var. **58 anıt dünya genelinde** önem taşıyor, **455 anıt ülke açısından** önem taşıyor ve **649 anıt yerel** öneme sahip.
- Aşağıdakiler tarihi-kültürel anıtlara dahildir.
- Arkeolojik eserler -663
- Mimari anıtlar -285
- Anıtsal varlık-sanat anıtları -31
- Tarihi anıtlar -36
- Dini-Hac için yer -140
- Doğanın anıtları - 7

Kültürel ve tarihi yapıları - Nahçıvan

- **Yüzyılların belleğinin doğal ve tarihi anıtları** - Momina Hatun, Garabağlar, Yusif bin Kuşeyir, Gulustan mezarları, yüzyıllar boyunca korunan 800 yıllık Doğu düzlemi ağacı, eski ve dutlu ağaçlar ve **antik insanların ilk tarihi yerleşimi** - Gamigaya , Kilit mağarası, ihtişamın simgesi olarak Kilit mağarası ve bu bölgelerin sembolü olarak görkemli **Yılan Dağı**, doğal anıtlar, **Goy-gol, Ashab-ı-Kehf** ve yüzlerce eser bulunan **Babek kalesi**, Nahçıvan'ın **benzersiz turizm potansiyelini** oluşturuyor.
- 2006 yılında, Nahçıvan'da "**Turizm, Kalkınma ve Perspektifler**" başlıklı uluslararası bir konferans düzenlendi. Otonom cumhuriyette turizm sektörünün gelişimi için;
- 2008'de İslam Konferansı Örgütü üyesi ülkelerin temsilcilerinin katılımıyla düzenlenen "**Dini ve Sağlık Turizmi: Ruhsal ve Fiziksel Dinlenme Örgütü**" konulu uluslararası konferans, özerk cumhuriyetin turizm potansiyelini ve olanaklarını yaygınlaştırmak

Ulaşım

- **Nahçıvan kentinin özerk cumhuriyetin merkezinde olması ve tüm ilçelere ve köylere giden yolcu otobüsleri ve taksilerin yanı sıra trenler ve rahat yollar olması, köy yolları uygun, iletişim kurmayı çok kolaylaştırıyor.**
- **Bakü'ye giden otobüsler, Türkiye'den İstanbul-Iğdır üzerinden , İran'dan Nahçıvan şehri ve Şerur vd ilçelere.**
- **Nahçıvan Uluslararası Havaalanı'ndan Bakü ve Gence, Moskova ve İstanbul'a uçuşlar var.**

Turist, Kültür Varlıkları-Nahçıvan

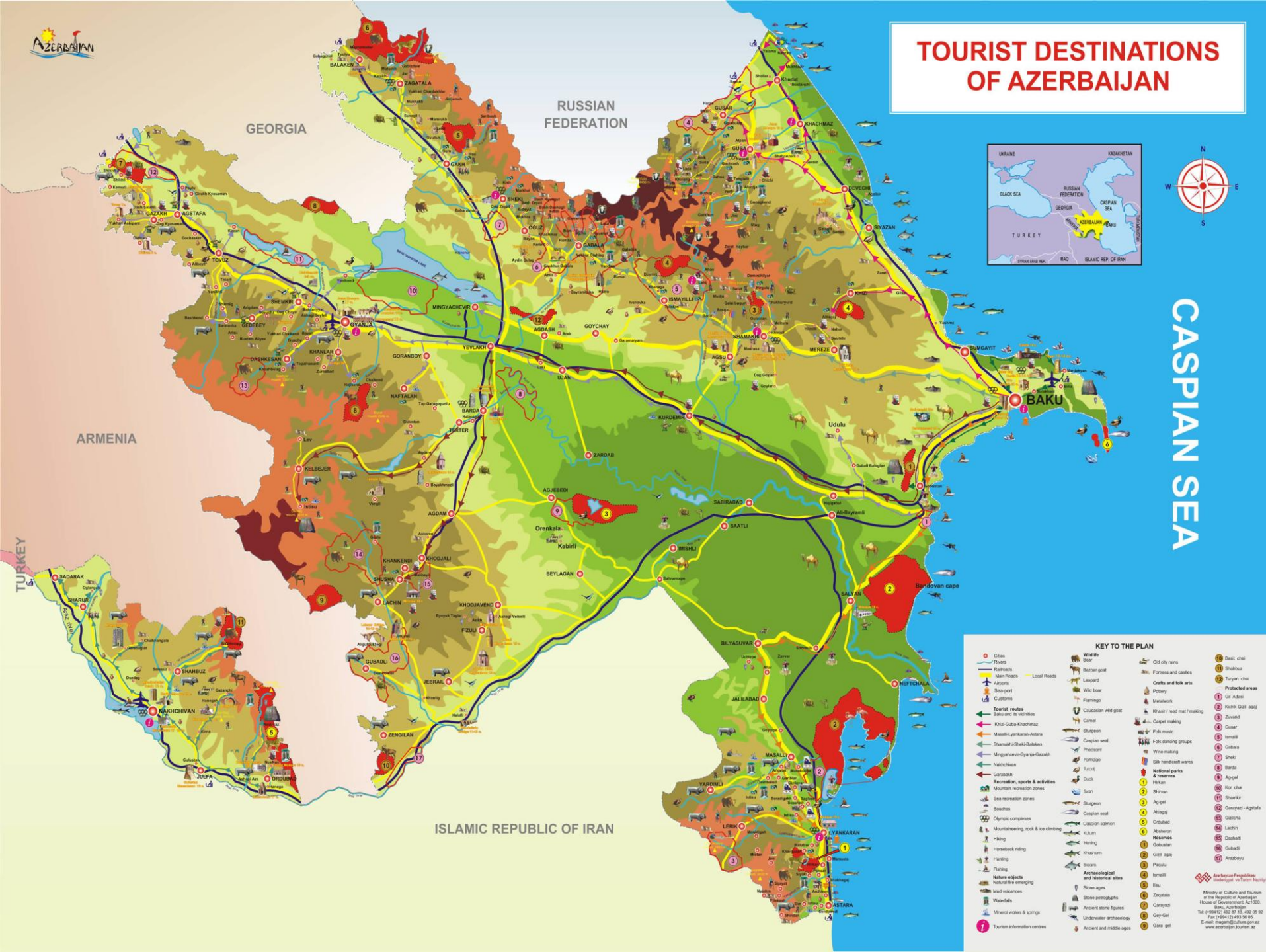
- Modern gereksinimleri karşılayan **turistik tesisler oluşturma** konusundaki gelişmeler Özerk Cumhuriyeti'nde sürekli uygulanmaktadır. 2013 yılında **Şahbuz bölgesinde** Agbulag **Resort**'un başlatılması ve bu alandaki diğer teşekküller bu alanın iyileştirilmesini sağlamaktadır. 2006 yılında ülkeye giren turist sayısı, 93.930 iken bu rakam, **2016 Yılında 403.275 turist** sayısına ulaştı.
- Haydar Aliyev Müzesi, tarih, edebiyat, "**Azerbaycan halısı**", Nahçıvan Özerk Cumhuriyetinin "**Bellek**" müzeleri ve açılmış gökyüzündeki müze, 6 ilçe **tarihi-etnografya** ve **7 ev müzesi** olmak üzere toplam **23 müze ve anıt müzesi** J.Mammadguluzade, Babek ilçesi Nehram köyünde.
- Haydar Aliyev müzesi - Nahçıvan kentinde 10 Mayıs 1999'dan beri halka açıktır.

TOURIST DESTINATIONS OF AZERBAIJAN

CASPIAN SEA

KEY TO THE PLAN

- [illegible]

 Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

Ministry of Culture and Tourism
of the Republic of Azerbaijan
House of Government, Az1000,
Baku, Azerbaijan
Tel: (+99412) 492 87 13, 492 05 92
Fax: (+99412) 493 56 05
E-mail: mugam@culture.gov.az
www.azerbaijan.tourism.az

Nahçıvan Turist Destinasyonu

Azerbaycan Turist Rotaları ve Milli Parklar

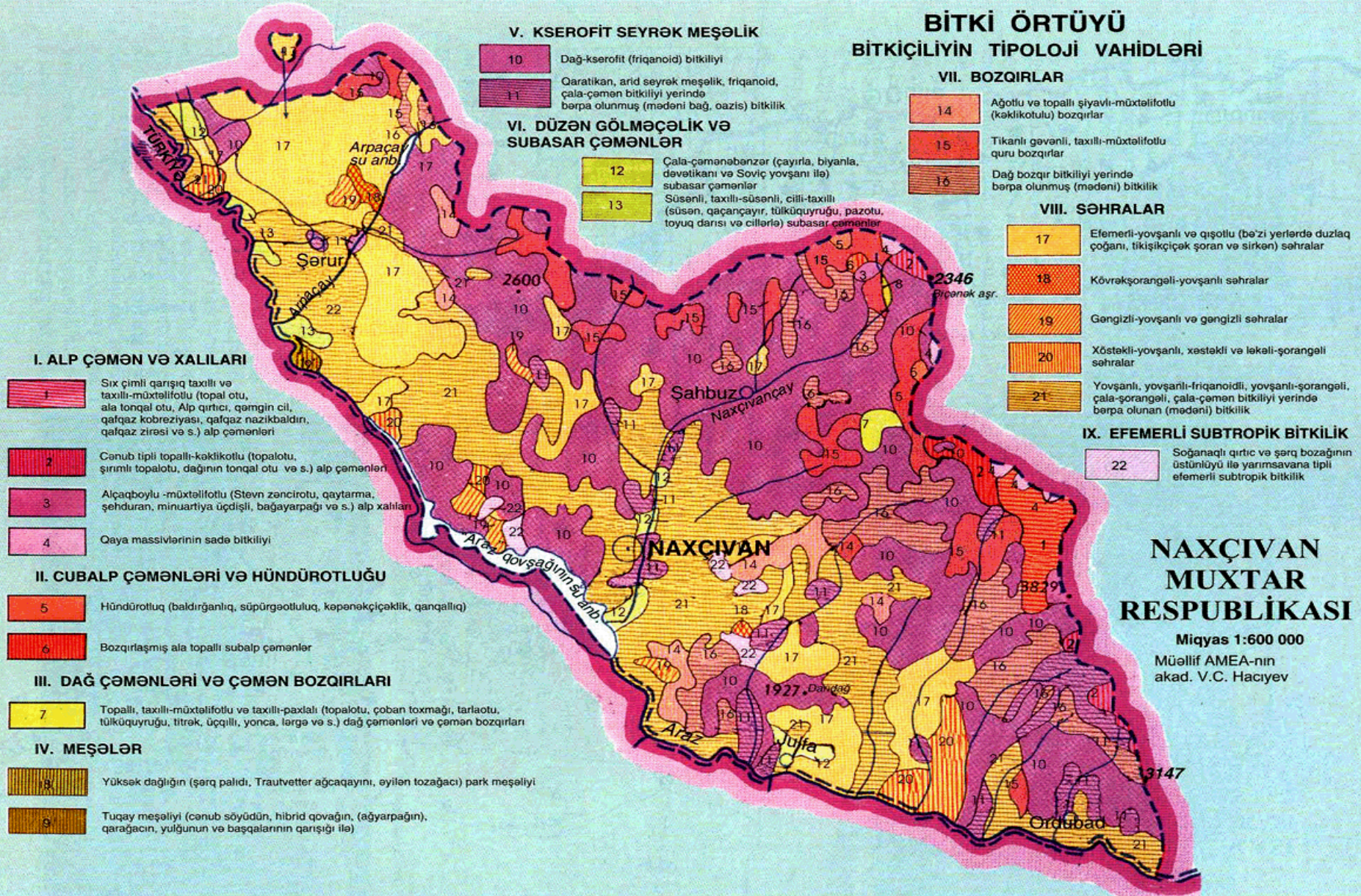

Gastronomi

Nahçıvan Florası

Azerbaijan Fauna

Nahçıvan-Flora-Fauna-İklim

- Azərbaycan'ın nadir faunası və florası Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'ndedir. Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti toprakları, çeşit çeşitliliği nedeniyle Azərbaycan Cumhuriyeti topraklarının% 6,2'sini oluştursa da, bitki örtüsü ülkenin% 60'ı ve faunasını% 56'sını oluşturmaktadır.
- Eşsiz kelebekler
- Nadir bulunan yüzlerce bitki türü
- Nahçıvan Özerk Cumhuriyetinde yaklaşık 3000 bitki türü, 373 hayvan türü, 226 kuş türü var
- Dünyada bulunan 11 iklim bölgesinin 7 sini bünyesinde barındırıyor.

Nahçivan Fauna

Azərbaycan-Ulaşım Demiryolu

Azerbaycan Cumhuriyeti, Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Kültür Mirası

- Azerbaycan kültürel mirasının iki  rneęi UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer almaktadır.
- « çeri  eher, Kız Kulesi ve  irvan ah Sarayı Kompleksi"
- "Gobustan Kaya Sanatının Kültür Manzarası"

Download from
Dreamstime.com

100% Royalty Free
100% Satisfaction Guarantee

'İçeri Şeher, Kız Kulesi ve Şirvanşah Sarayı Kompleksi'

Gobustan Kaya Sanatı Kültürel Landşaftı

Azerbaycanın Maddi Olmayan 7 Kültürel Mirası

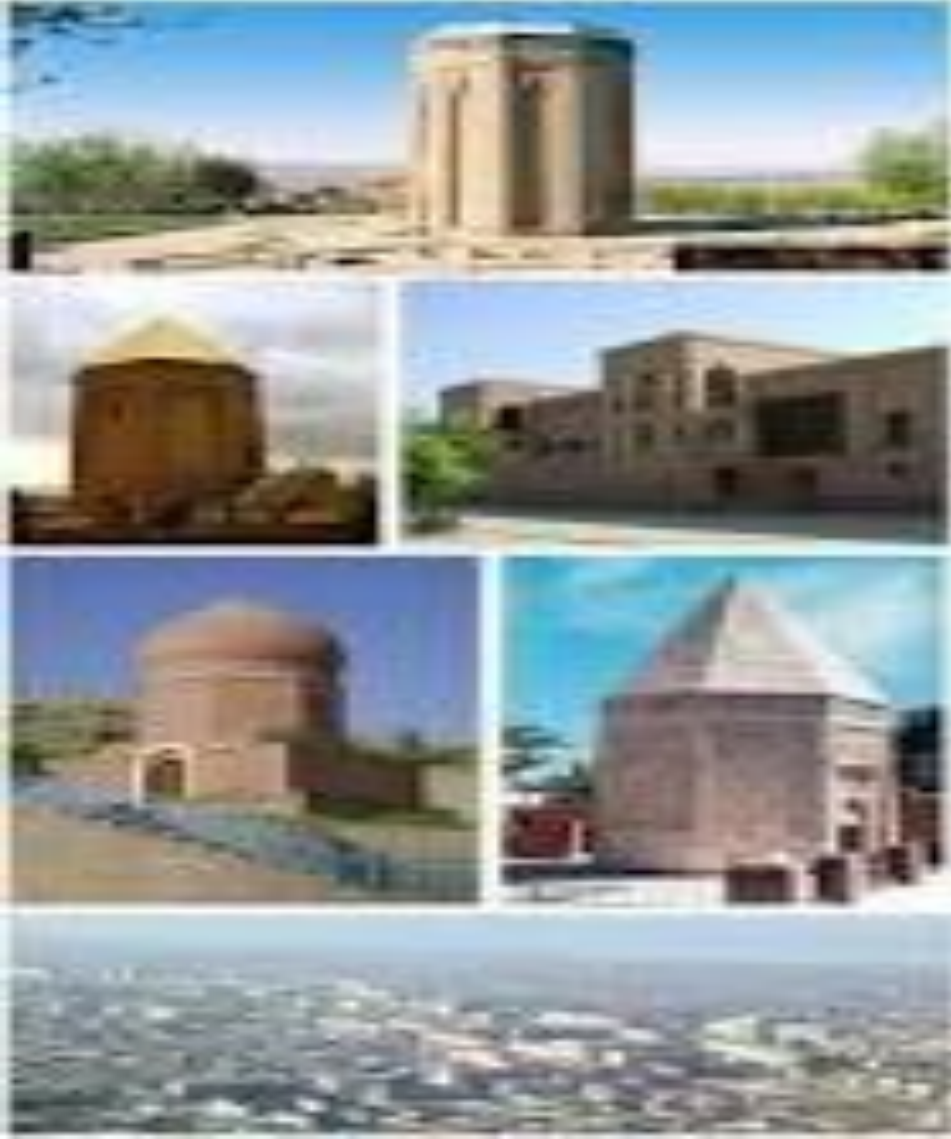
Azerbaycan'ın maddi olmayan 7 kültürel mirasına örnek olarak, UNESCO'nun Acil Kültürel Miras Temsilcisi Listesi'nde, Acil Koruma İhtiyacı olan Somut Olmayan Kültürel Miras Listesine dahil edilen ve 1 kalıtsal örnek bulunmaktadır.

1. Azerbaycan Müzięi "Azerbaycan Mugham, Azerbaycan Aşıık Sanat, Tar ve Gösteri Sanatları
2. Nevruz
3. Geleneksel Türk Halı Sanatı
4. Azerbaycan Cumhuriyeti'nde geleneksel Garabag Chewgan Oyunu,
5. Geleneksel Seramik Sanatında Sanat ve Sembolizm, Kadın İpek Başııklarının Hazırlanması ve Kullanımı
6. Lahıç'ın bakır sanatı
7. Yemek pişirme ve güzel ekmek paylaşma kültürü: Lavaş, Katırma, Yupka, Yufka

Naxçıvan Kültürel ve tarihi yapıları- Örnekler

- Hz. Nuh'un mezarı,
- Mümine Hatun ve Yusuf Kuseyir oğlu türbeleri
- Nahçıvan kale anıtı,
- Garabağ Mimari Kompleksi,
- "Hanegâh" Anıtı Kompleksi,
- Gemigaya'daki kaya resimleri,
- Haçadağ,
- Ordubad Tarihi-Mimari Korusu
- "Ashab-ı-Kehf" Dini Anıt Kompleksi,
- Garabağlar Türbesi,
- Kırna Türbesi,
- Ordubad Buzhanesi
- Camiye Mescidi vb.

Türkiye Turizm Stratejisi

- Rakamlar değişkenlik göstermekle beraber; Türkiye dünya turizm pazarında 2016 verilerine göre yüzde 3,5'lik, Avrupa turizm pazarında ise yüzde 6,8'lik payla önemli turizm noktaları arasında yer almaktadır. Dünyanın en çok ziyaret edilen 6. ülkesi konumunda yer almaktadır.
- **Turizm Stratejileri**
- Sağlık, termal, yayla, kış ve doğa sporlarının entegrasyonu ve daha cazip ve daha güçlü alternatif varış noktaları ve güzergahları oluşturmaktadır.
- Güçlü turizm güzergahı ve bölgesel varış noktası oluşumuyla bu bölgelerde zayıf kalan yerleşimlerin kültür, el sanatları, yeme-içme tesisleri ve konaklama imkanlarının güçlenmesi

Türkiye Turizm Stratejisi

- Turizm sektörü, tanıtım ve pazarlama aşamalarında da varış noktaları bazında tek elden organize edilerek yöresel yatırım, tanıtım ve pazarlama imkanlarının bir bütün halinde değerlendirilmesi ve dengelenmesi..
- Turizm planlamasında parçacı yaklaşımlarla ortaya çıkan aşırı yığılmalar, çarpık kentleşme ve yapılaşmalar, altyapı yetersizliği ve çevresel sorunların çözümü hedeflenmektedir.
- Bütüncül politika strateji ve uygulamaya dönük yaklaşımlar gündeme alınmıştır.

Türkiye Turizm Stratejisi

- Hizmet, ulaşım ve altyapının güçlendirilmesi,
- tanıtım ve pazarlama,
- eğitim,
- kentsel ölçekte markalaşma,
- turizmin çeşitlendirilmesi,
- mevcut turizm alanlarının rehabilitasyonu,
- Varış noktalarının geliştirilmesi
- gibi uzun dönemli stratejiler benimsenmiştir.

MADE IN TURKEY

Discover
the potential

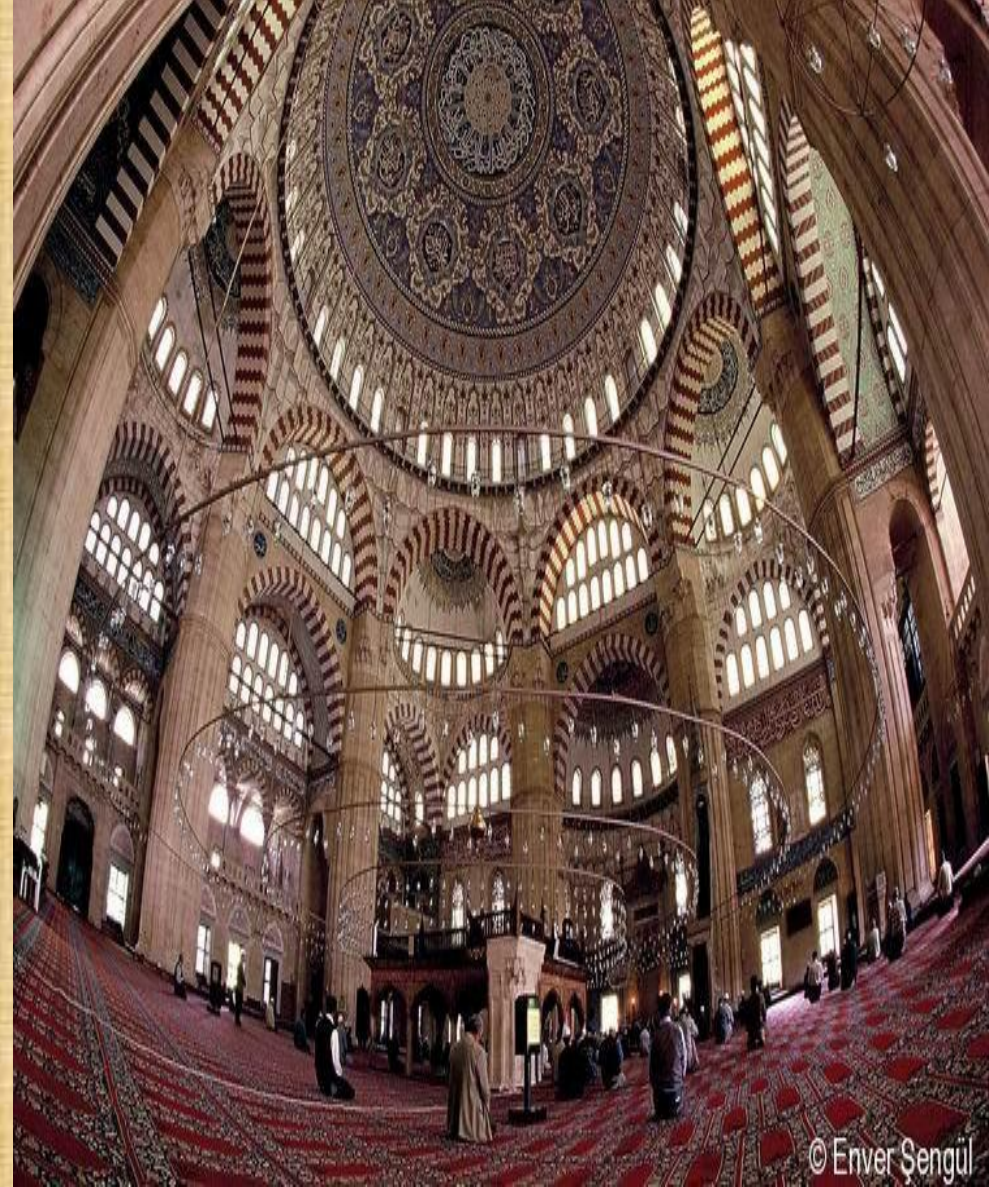
Türkiye Turizm Stratejisi

- Turizm gelişim bölgeleri, (9)
- turizm koridorları, (7)
- turizm kentleri, (10)
- ekoturizm bölgelerinin geliştirilmesi (5)
- kısımlarında
- tematik ve yönlendirici yaklaşım tercih edilmiştir.

Türkiye'nin Dünya Kültürel Miras Listesine Dahil Olan 16 yapıtı

1. [İstanbul'un Tarihi Alanları](#) [1985]
2. [Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası \(Sivas\)](#) [1985]
3. [Hattuşa \(Boğazköy\) - Hitit Başkenti \(Çorum\)](#) [1986]
4. [Nemrut Dağı \(Adıyaman - Kahta\)](#) [1987]
5. [Xanthos-Letoon \(Antalya - Muğla\)](#) [1988]
6. [Safranbolu Şehri \(Karabük\)](#) [1994]
7. [Troya Antik Kenti \(Çanakkale\)](#) [1998]
8. [Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi \(Edirne\)](#) [2011]
9. [Çatalhöyük Neolitik Kenti \(Konya\)](#) [2012]
10. [Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı \(İzmir\)](#) [2014]
11. [Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu \(Bursa\)](#) [2014]
12. [Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri](#) (2015)
13. [Efes](#) (2015)
14. [Anı Arkeolojik Alanı](#) (2016) kültürel olarak;
15. [Göreme Milli Parkı ve Kapadokya \(Nevşehir\)](#) [1985]
16. [Pamukkale-Hierapolis \(Denizli\)](#) [1988]

ise hem kültürel, hem doğal miras olarak listeye alınmıştır.

Değişim-Dönüşüm-Türkiye’de Turizmin Geliştirilmesi

- Haseki vakıf müzesi
- Gevher Nesibe vakıf müzesi
- Bursa’da Emir Sultan hamamı, Emir Sultan vakıf müzesi çevrilir.
- Mevlevihane vakıf müzesi
- Şeyh Şaban-ı Veli vakıf müzesi
- Sivas’taki Gök medrese vakıf müzesi
- Kayseri’deki Gıyasiye-Şifahiye Mədrəsəsi

Değişim-Dönüşüm-Türkiye’de Turizmin Geliştirilmesi

- 1- Four Seasons İSTANBUL
- 2- Mehmet Ali Ağa Konağı
DATÇA
- 3- Taş Otel ALAÇATI
- 4- Sumahan-On-The-Water
İSTANBUL
- 5- Ayasofya Konakları
İSTANBUL
- 6- Esbelli Evleri ÜRGÜP
- 7- Ajia Hotel İSTANBUL
- 8- Kar’s KARS
- 9- Erdoba Konakları
MARDİN
- 10- Savon Otel ANTAKYA

Değişim-Dönüşüm-Türkiye’de Turizmin Geliştirilmesi

- Restorasyon Faaliyetleri
- Turistik çarşılar
- Eski Osmanlı dönemi eserleri, evleri otel ve turizm alanında hizmet vermek için restorasyonu.
- İstanbul Sultanahmet’te Hapishaneden 5 yıldızlı konaklama işletmesine çevrilen **Four Season Oteli. Butik Oteli.** (Yapısal özelliği, mimari tasarımı, tefriş, dekorasyon ve malzemesi orijinal olan işletme ve servis yönünden üstün standart ve yüksek kalite eğitilmiş personelle **hizmet veren en az 10 odalı tesisler**).
- **Hanlar restore edilerek turizme kazandırılıyor. Çarşı olarak turistik ürün satışının yapıldığı mekanlar kuruluyor.**

Odunpazarı, Safranbolu, Göynük, Beypazarı vd.

Değişimler-Dönüşümler-Cittaslow – Sakin Şehir- Türkiye’nin Sakin Şehirleri

1. İzmir Seferihisar,
2. Aydın Yenipazar,
3. Muğla Akyaka,
4. Çanakkale Gökçeada,
5. Kırklareli Vize,
6. Isparta Yalvaç,
7. Sakarya Taraklı,
8. Ordu Perşembe,
9. Şanlıurfa Halfeti,
10. Artvin Şavşat
11. Erzurum Uzundere.
12. Bolu-Göynük,
13. Sinop-Gerze
14. Isparta-Eğir

Bölgenin orijinal, kültürel, turistik zengin imkanlarından yararlanma özelliklerini yansıtıyor.

Türkiye'nin Turizm Stratejisi-hedefler

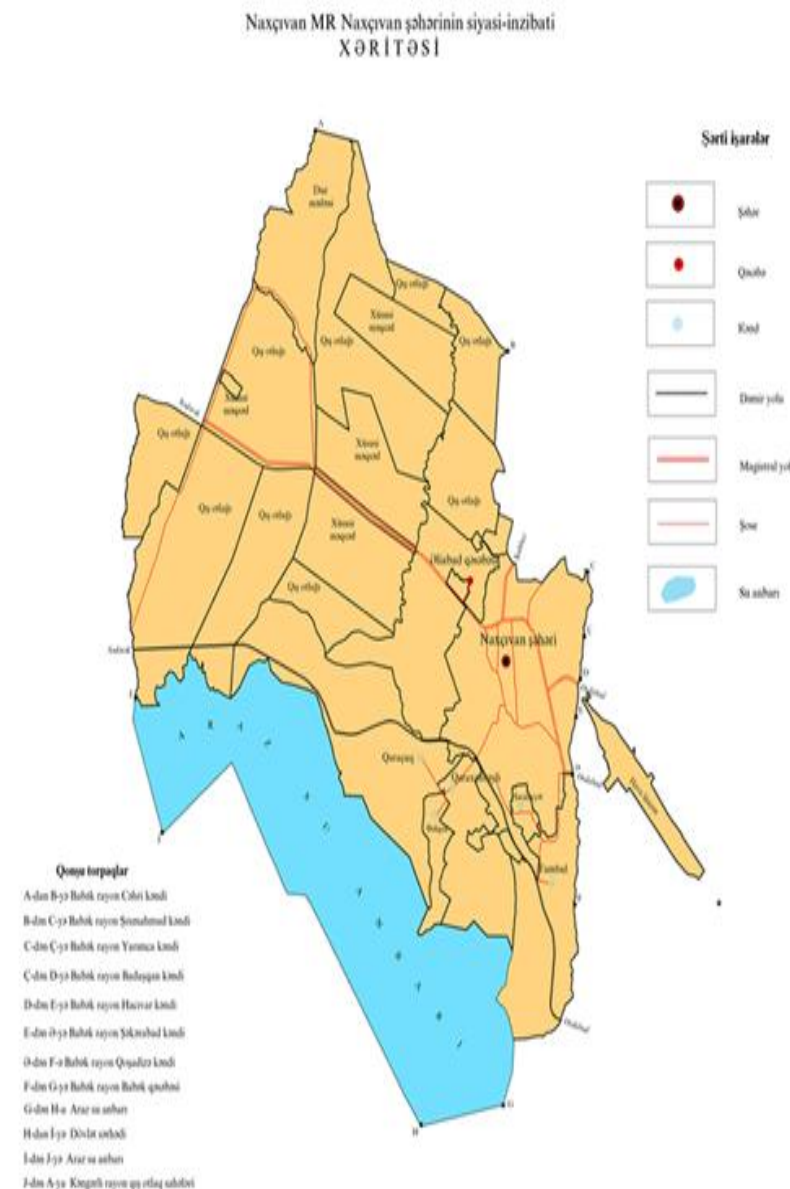
2023 yılında Türkiye
Turizm Stratejisi
kapsamında geliştirilmesi
önerilen bölgelerde
uygulanan projeler
sonucunda **63 milyon**
turist ve 86 milyar dolarlık
yabancı gelir elde
edilebilir. Ayrıca **kişi başına**
1350 dolar harcamak
anlamına gelir.

Nahçıvan Şehri

Muntazam bir mimari zenginlik
Nuh Tufanından sonra kurulan
şehir
Şifalı Tuz mağaraları
Aquapark yüzme havuzları, Spor
tedavi merkezleri
Halı müzesi, Çekiciliği yüksek
müzeler
Zengin mimari eserler, anıtlar,
saraylar, kaleler, mescidler,
İmamzade Kompleksi
İsmayıl Han Hamam ve Evi
Jame Mescidi-Nahçıvan şehrinde

Nahçıvan Şehri

Han Sarayı
Köhnegala-Toprakkale
Mümine Hatun Türbesi
Nahçıvan Buzhanesi
Nuh'un Türbesi
Yusuf Kuseyiroğlu Türbesi
Zaviye-Medrese Binası
Devlet tarih Müzesi-Tarihi Sanat
Müzesi-Ev müzeleri
Cumhuriyet Kütüphanesi-
Elektronik Kütüphane-Çocuk
Kütüphanesi-
Hatıra Müzesi-Halı müzesi-Açık
Hava Müzesi
Şehirde 4-5 yıldızlı konaklama
tesisleri bulunmaktadır.

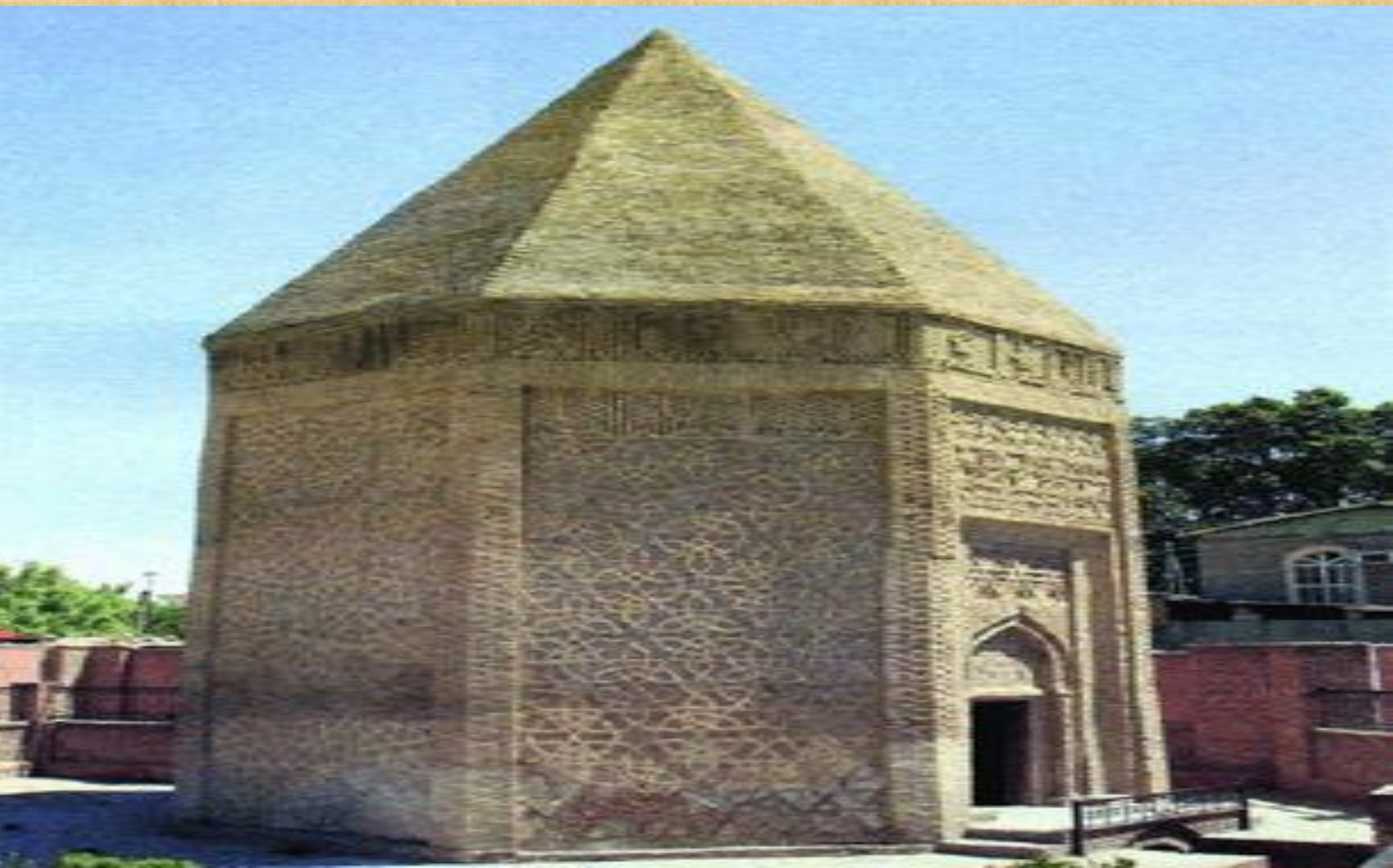

Nuh peyğamberin Türbesi-Nahçıvan

Yusif Küseyir oğlu türbesi-Nahçıvan

Nahçivan Kale Abidesi-Nahçivan

Mömine Hatun Türbesi-Nahçıvan şehri

Hüseyn Cavid Anıt Mezarı-Nahçıvan şəhri

Came Mescidi,

İsmayılhan Hamamı-Nahçıvan şehri

Halk Kahramanı Koroğlu'nun Abidesi- Nahçıvan

Halk Kahramanı Babek'in Abidesi- Nahçıvan

‘Dede Korkut Abidesi-Nahçıvan Şehri

Babek İlçesi

- Bu bölgenin tarıma dayalı yaşam biçimi ve Sirab mineral sularının zengin içeriği açısından önem arz etmektedir.
- Mineral sular
- Babek kalesi
- Nehram-İmamzade Camisi
- Miranşah Camisi ve Ziyaretgahı

Culfa İlçesi

- Ashab-ı Kehf mağaraları, başta Türkiye ve İran olmak üzere birçok ülkeden gelen turistlerden ilgi görüyor.
- Hanegah Türbesi
- Gülistan Türbesi
- Naimi'nin kabri
- Kazancı Köprüsü
- Culfa Kervansarayı
- Mineral suların zenginliği,
- Yılanlı Dağ

Haçadağ-Culfa

«Hanegah" Abide Kompleksi-Culfa

NAXCIVANXEBERLERI.COM

Kırna Türbesi-Culfa

«Ashabi-Kehf" Ziyaretgahı Dini-Kültürel Abide Kompleksi-Culfa

Kengerli İlçesi

- Karabağlar Mimarlık Kompleksi gibi tarihi kültürel yapı ve Araz çayının kıyısında yerleşmesi burada farklı tarihi ve kültürel turizm destinasyonlarının oluşturulması için olanak sunmaktadır.
- Çalhankala
- Came Camisi
- Şahtahtı hamamı
- Karabağlar Türbe ve Külliyesi
- Hamam
- Antik insan yerleşimleri
- Çalpan gala kurganı, Kazma mağarası, Kalacık, Kovurkala, Damlama, Kulamlıtepe, Balatepe
- Kalacık yerleşimi
- Çalhangala Kurganları
- Garabağlar Tarih-Mimarlık Koruğu-kompleksi
- Gıvrak Nekropolü
- Küp Kabirleri nekropolü

Garabağlar Mimarlıq Kompleksi-Kengerli

Karabağlar Türbesi-Kengerli

Ordubad ilçesi

- Ordubad doğa turizmi açısından oldukça cazip imkanlara sahiptir. Burada 'Nahçıvan-Ordubad' ve 'Nahçıvan - Gemikaya' turuyla farklı turistlerin ilgisini çekebilir.
- Came-Cuma Camisi, Dilber camisi
- Hacı Hüseyingulu Camisi
- Afgan Kulesi, Keyseriya-Kapalı çarşı, Medrese, Eyvan çeşme,
- Tarihi milli park
- Doğa, flora, fauna zenginliği
- Şifalı bitkileri, Aromalı meyveleri,
- Gilan Türbesi
- Şeftali armut, üzüm, sulu kayısı, Bahçeleri
- Çınarları
- Ordubad ipeği
- Aza Köprüsü
- Dirnis Camisi-Came Mescidi
- Darkand Kubbesi
- Ordubad Tarih Mimarlık koruğu
- Çekiciliği yüksek yer.

Ordubad Buzhanesi-Ordubad

Gemikaya arazisindeki kayaüstü resimler- Ordubad

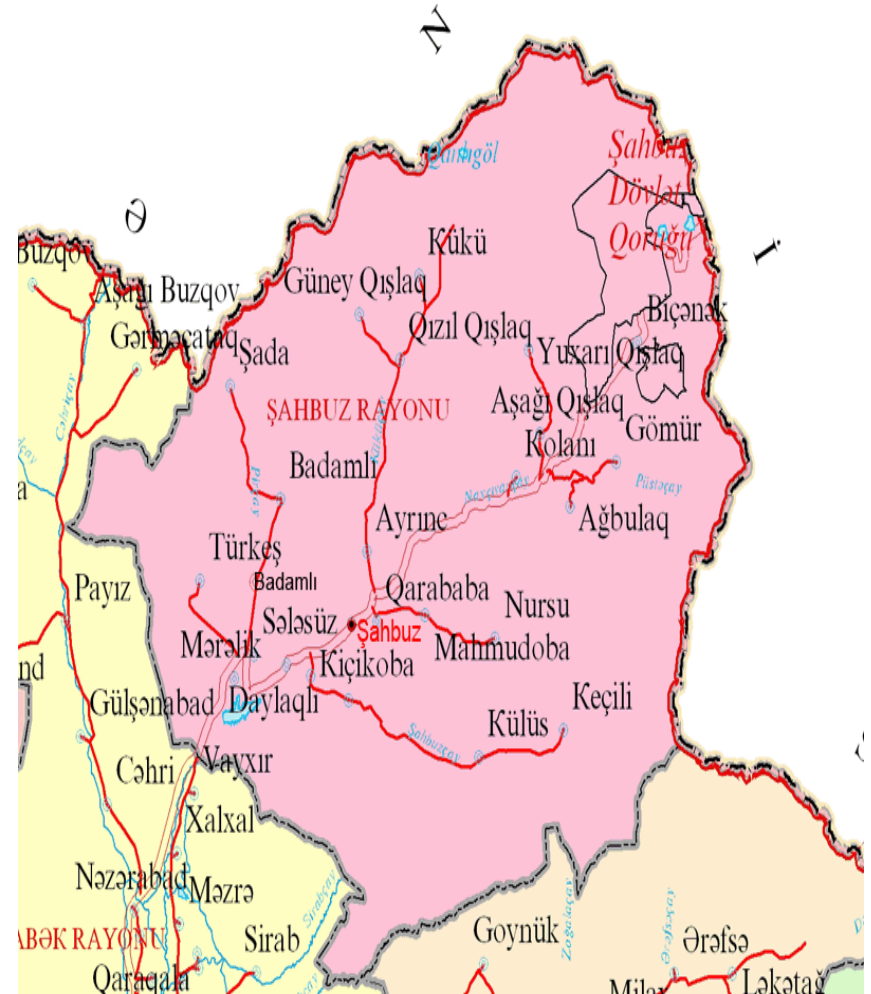
"Ordubad" Tarih-Mimarlık Koruğu-Ordubad

Şahbuz ilçesi

Naxçıvan MR Şahbuz rayonu

- 'Naxçıvan-Şahbuz-Batabat Turu' turistlerin Batabat gölü etrafındaki yeşil alanda doğa turizmini deneyimlemeleri açısından önemlidir.
- Şahpur Kalesi
- Antik insan yerleşimleri,
- Faunası zengin
- Ferhadın Evi
- Badamlı kaynak suları
- Ayı, dağ keçisi, vaşak, yaban domuzu,
- Kurt, tilki
- Şehirleşme yenileniyor.
- Turistik merkez olacak yetenektedir.

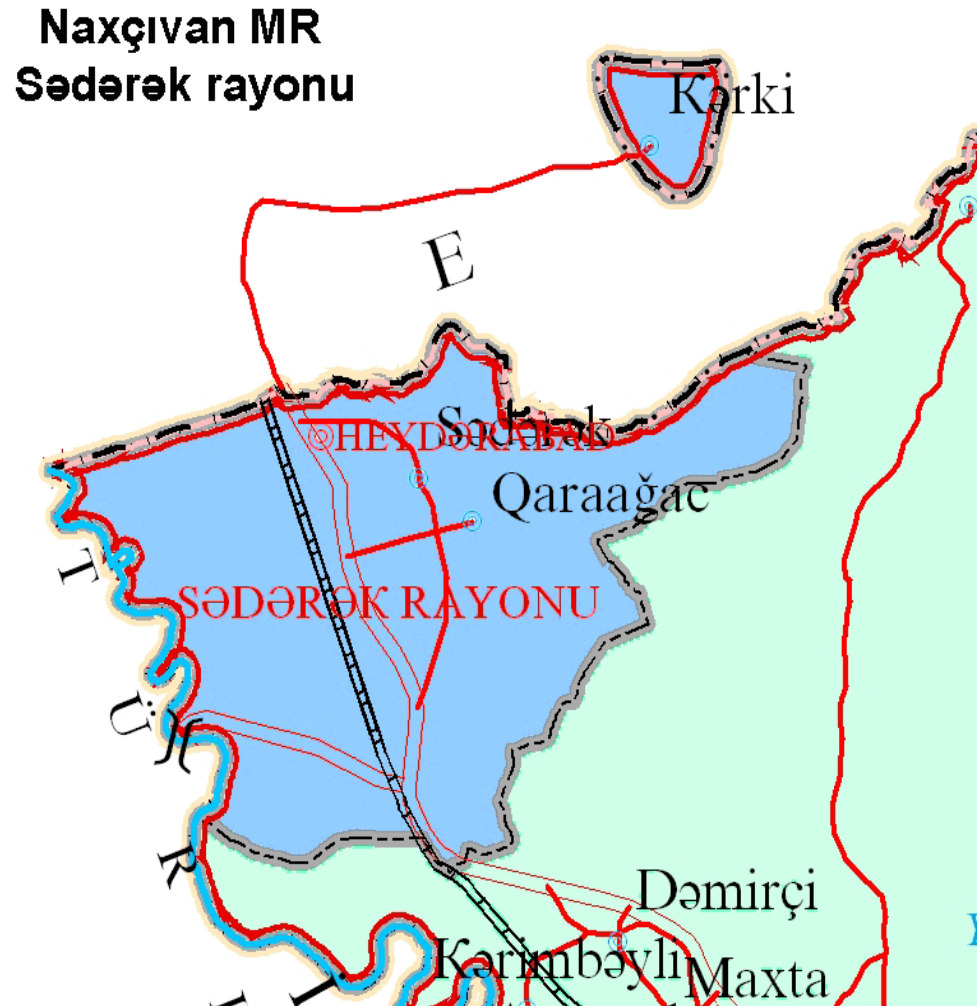
Şerur İlçesi

- Burada eski yaşam kalıntılarının olması ve arkeolojik kazılar sonucu bulunan tarihi Arhamed, ağdaban köylerindeki ilkel yaşam kalıntıları önem arz etmektedir. Aynı zamanda 'Ağbucag' arkeoloji abidesi de bu anlamda değerlidir.
- Kız kalesi,
- Oğlan Kalesi, Camiler, Hamamlar, Pazaryeri,
- Leyleklerin güzergahındadır.
- Yallı Oyunu
- Kaz kazı oyunu
- Dede Korkut kitabında geçiyor

Sederek İlçesi

- Köroğlu Kalesi
  - Akoğlan Türbesi
  - Sınır şehri
  - Türk kapısı
- Ermenistanla sınırı var.

Tanım ve Fırsatlar

- Nahçıvan daha çok **ferdi** (bireysel) ve **grup** olmak üzere kitle turistler açısından uygundur.
- Katılan kişi sayısı bakımından: Yaş bakımından: **Gençlik** turizmi, Yetişkin **orta yaş** (25-60) turizmi, **Üçüncü yaş** turizmi 60 ve üzeri yaş grubu
- Sosyo-ekonomik durum açısından: **İç turizm** ve **Sosyal turizme** uygundur. Genç, emekli, işçi memur, çiftçi, esnaf ve s.
- Amacına göre **kongre** turizmi, **termal** turizm, **mağara** turizmi, **dağ** ve **kış** turizmi, **inanç** turizmi, **yayla** turizmi, **akarsu** turizmi, **kuş gözlemciliği**
- Fiziko-sosyal çevresel değişimlere göre: **yavaş-sakit** turizm, **miras** turizmi, **kent-şehir** turizmi, **diaspora** turizmi, **gönüllü** turizmi, **dark** turizm,
- Fırsatlarını barındırmaktadır.
- TEMA: Kültür turizmi, kültürel miras, eko-turizm, sağlık turizmi, yavaş-sakin-yavaş-sakit turizm, sağlık turizmi.

Kültürel akslar

- Nahcivan şehir turu, Nahcivan-Hanegah (Elince Dağı dahil), Nahçıvan-Garabaglar, Nahçıvan gibi turistik güzergahlar - Ashabi-Kahf, Nahcivan-Ordubad akslarının geliştirilmesi
- Turizmde özel teşebüs yatırımlarının teşvik edilmesi
- Kongre turizmine yönelik tesis ve faaliyetlerin canlandırılması
- Fuar ve kongre çalışmalarının yapılması
- Sanat köyleri
- Kent merkezlerinde turizm danışma bürolarının açılması
- Yön levhaları ve bilgilendirme tabelalarının oluşturulması
- Şehir kapsamında tur güzergahını ve çekim yerlerini gösterir özel şehir haritaları ve broşürlerin hazırlanması

Sağlık turizmi-Termal Turizm

- **Termal ve kültür turizmi kapasitesinin alternatif turizm türleri ile bütünleştirilmesi**
- **Termal turizm tesislerinin ve çevresinin alt yapı, su, yol, sonda vb. unsurlarının iyileştirilmesi**
- **Termal turizm bölgelerinde otel ve kür merkezlerini de kapsayan turizm tesislerinin kurulması, termal su tahsisi.**
- **250'den fazla maden suyu kaynağı, turizmin geliştirilmesi için büyük fırsatlar yaratmaktadır.**

Eko-turizmi

- Nahçıvan-Batabat, Zangazur **Milli Parkı** Şahbuz, Araz, Ordubad **Devlet Tabiat Koruklarının** daha da geliştirilmesi
- **Turistik çekiciliği olan yerlerde yöre halkı pansiyonculuğuna elverişlidir**
- Eko turizm, yayla turizmi gibi **doğa amaçlı turizm türlerinin** geliştirilmesi
- Doğa amaçlı **ana tur güzergahları, varış noktalarının** belirlenmesi
- **Yerel halkın**, turistik ürün, hediyelik eşya yapımı, servis, kalite ve işletmelerin yönetimlerinin **eğitimi**
- Doğa turizmde, **trekking, rotaları, mağara şelale, çeşme, ağaç ve kaya oluşumu, kamping** alanları için çevre düzenlemeleri

Tematik Bölgeler

- Termal Turizm (Nahçıvan, Culfa)
- Kültür turizmi (Nahçıvan ve Tüm İlçeleri)
- Kültür ve termal turizm (Nahçıvan, Şahbuz, Zengezur)
- Eko-turizm konularında bölgesel gelişim imkanlarının araştırılması (Şahbuz, Devlet Tabiat, Devlet Tarih Korukları)
- Kültür ve gelişim bölgelerinin tesbiti (Nahçıvan ilçeleri)
- Turizm gelişim bölgelerinde **turizm çekiciliği ve entegrasyonunun sağlanması**
- **Sakin şehir imkanlarına uygun şehirlerin incelenmesi**

Turizm gelişim koridorları

- Kış, ipek yolu, inanç turizmi, kıyı koridoru, yayla koridoru, kültür turizm koridoru
- Sederek, Şerur, Gıvrak, Nahçıvan, Babek, Culfa Ordubad
Turizm Gelişim Koridoru
- Nahçıvan Şahbuz Koruğu, Araz Koruğu ve Ordubad Milli Parkları ve Kuzey çevreleri, **Kış, Doğa, Eko-turizm, Doğa turizmi koridoru**
- Farklı ilgi alanlarına sahip turistlerin bölgenin cazibesini artırmak için "Nuhun Gemisi", "Gamigaya Tarihi Mimarlık Anıtı" gibi **kültür turizm rotaları**.
- Taşıma kapasitesinin dikkate alınmasıyla bütüncül planlama gerekmektedir.

Turizm kentleri

- Turizm kentlerinin oluşturulması için altyapıların iyileştirilmesi
(Nahçıvan, Ordubad, Babek, Şahbuz, Şerur)
- Turizm kentlerinde turizm çeşitliliği ve entegrasyonu
- Ordubad ilçesinin “sakin şehir” yönünden incelenmesi
- Turizmde **Check-Up Projesi** ile tanıma imkanlarının oluşturulması

Fırsatlar-Tematik ve Turizm Gelişim Bölgeleri

- **Nahçıvan:** Şehir Turizmi, Kültür Turizmi, Eko-turizm, sağlık turizmi
- **Ordubad:** Şehir turizmi, Kültür turizmi, Sağlık ve Termal turizm, Kış turizmi, Özel ilgi Turizmi, Sakin Şehir fırsatı
- **Babek:** Kültür turizmi , termal turizm ve Kültür turizmi, doğa turizmi
- **Şahbuz:** Eko-turizm, kış turizmi, sağlık ve termal turizm, kültür turizmi, doğa turizmi, şehir turizmine aday
- **Kengerli:** Tarih turizmi, doğa turizmi
- **Culfa:** İnanç turizmi, tarih turizmi, sağlık turizmi, termal turizm
- **Şerur:** Doğa turizmi ve kültür turizmi

İyileştirme-Geliştirme

- **Turizmi teşvik** ve turizm de gerekli **organizasyonların** kurulması için **yasal düzenlemeler**
- Yabancı ve yerli turistler için **seyahat imkânlarının daha da kolaylaştırılması**;
- **Markalaşan turizm** bölgeleri,
- **yerini** alması, Turizmde ürün çeşitlendirme
- **Eko-turizm, kırsal turizmin** özendirilmesi
- Yurt içi ve yurt dışı **tanıtım ve pazarlamaya ağırlık** verilmesi
- Yöreye uygun **farklı turizm türlerinin birbirine entegrasyonu**,
- Turist profili odaklı **turizm ürünü** oluşturulması (**Turistik motife uygun, çekiciliği olan değerlerin turistik ürünler**)
- **Eğitim ve işgücü kalitesi** oluşturulması ve mevcut iyileştirmelerin yapılması
- **Etkin bir turizm yönetim organizasyonunun** oluşturulması
- Turizm potansiyelinin yüksek olduğu alanlarda **alt yapı eksikliğinin giderilmesi**
- Demiryolu ve havayolu **ulaşımının** geliştirilmesi

İyileştirme-Geliştirme

- Soyut kültürel miras varlıkları olan **festival, şenlik, halk oyunu, gösteri, tiyatro**, vb konularda etkinliklerin sıklaştırılması
- kapalıçarşı benzeri otantik alışveriş merkezlerinin oluşturulması
- Tarihi çekim noktalarının çevresinde motif, çekiciliklere uygun turistik ürünlerin (meşhur el sanatlarından **halı, takı** gibi) üretimi ve sunulacağı **hediyelik eşya satışı** ve **turistik yeme içme tesislerinin** yapılması
- Tarihi, kültürel ve mimari özelliği olan **yapıların ve ören yerlerinin restorasyonu**
- Anıt, kale, su kemeri, sur, han, **vb tarihi yapıların iyileştirilmelerinin** sağlanması,
- **Şehir otellerinin** yaygınlaştırılması
- **Toplu taşıma** sistemlerinin geliştirilmesi
- **Seyahat acentaları, ulaşım, seçenek ve imkanlarının** geliştirilmesi, ve **rehberlik faaliyetlerinin** genişletilmesi

İyileştirme-Geliştirme

- Sınır ve **yaşam güvenliği**, sınır geçiş kolaylıkları
- **Tanıtma- tanıtma ve değerlendirme** çalışmalarının yürütülmesi
- **Kitap, doküman, broşür, rehberlik** imkânlarının oluşturulması,
- yabancı ve yerli turistler için **seyahat imkânlarının daha da kolaylaştırılması**;
- **kültürel rotalar** hakkında bilgi sağlayan birleşik bir metodolojik kaynak, kültürel rotalar için rehberlik çalışmaları için belgelendirme programı;
- **Girişimci eğitim ve teşvikleri**
- turizmdeki **küçük ve orta ölçekli işletmeler için fon temini**
- Hedef ülkelerdeki **kültür turizmi rotalarının tanıtımı**;
- Uluslararası pazarlarda **sergi, tanıtım kültürel etkinliklerin** düzenlenmesi

Kaynaklar

Azərbaycan dilində

Azərbaycan Respublikasında ixtisaslaşmış turizm sənayesinin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir

Abbasov C.R. Azərbaycan Respublikasının iqtisadi və sosial coğrafiyası. Bakı, 2005, 250 s.

Əlirzayev Ə.Q. Turizmin iqtisadiyyatı və idarə olunması. Bakı: "İqtisad Universiteti" Nəşriyyatı, 2010, 529 səh.

Əlirzayev Ə.Q. Turizmin inkişafının sosial-iqtisadi problemləri. Bakı: Adiloğlu, 2006, 164 s.

İham Hüseynov, Nigar Əfəndiyeva. Turizmin əsasları, Bakı, 2007

Məmmədov C.A., Soltanova H.B., Rəhimov S.H. Beynəlxalq turizmin coğrafiyası. Dərs vəsaiti. Bakı: "Mütərcim", 2002, 512 s.

Yeganlı S.T., Hacıyev E.M. "Turizm". Dərs vəsaiti. Bakı. ABU, 2006, 324 səh.

Türk dilində

(Akoğlu Kozak ve Bahçe, (2009) Eskişehir'in Kültürel Miras Varlıklarının Korunmasında Kamu Kurumlarının Rolü , Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi, Temmuz 2012, Cilt: 4, Sayı: 2

Çetin, T. (2010). Cumalıkızık Köyünde Kültürel Miras Ve Turizm Algısı, Millî Folklor, 2010, Sayı 87

Dinçer, Fİ., Ertuğral, S. M., (2000). Kültürel Mirasın Korunması ve İstanbul ilindeki Tarihi Yapıların Turizm Amaçlı Kullanımı Üzerine Bir Deneme. Anayolia Turizm Araştırmaları Dergisi, Yıl: 11, Eylül-Aralık 2000, ss. 69-78

Gögebakan Y, (2015) Dünya Üzerindeki Kültürel Varlıkların Turizme Ve Ekonomiye Katkısı, Anadolu Üniversitesi, Sanat & Tasarım Dergisi, Cilt 5, Sayı 2.

Gülcan B. (2010). Türkiye'de Kültür Turizminin Ürün Yapısı ve Somut Kültür Varlıklarına Dayalı Ürün Farklılaştırma İhtiyacı, İşletme Araştırmaları Dergisi 2/1 (2010) 99-120

Özcan K Ve , Koç San D., (2011). Kültürel Miras Yönetimi: Birgi Bütünleşik Sit Alanları için Bir Model, BAÜ Fen Bil. Enst. Dergisi Cilt 13(2) 97-111

Özdemir, N. Kültür Ekonomisi ve Endüstrileri İle Kültürel Miras Yönetimi İlişkisi". Milli Folklor, Yıl:21, Sayı: 84 (Kış 2009): 73-86.

Özkan B İ ve Hassan A. (2017). Türkiye'deki Somut Olan Kültürel Mirasın Pazarlama Sorunu, Journal of Recreation and Tourism Research 2017, 4 (Special Issue 1), 145-155

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı:2007-2013, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 2007.

Türkiye Turizm Stratejisi (2023), T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 2007.

UNESCO. 1972. "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi". 14.02.1983 tarih ve 17959 sayılı Resmi Gazete.

UNESCO 2009:283). UNESCO. Türkiyenin Dünya Miras Alanları (Koruma ve Yönetimde Güncel Durum). Ankara: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Türkiye Milli Komisyonu, 2009.

Elektronik Kaynaklar

<http://www.mfa.gov.az/content/556> (Sayt istifadə edildi- 18.05.2017).

<http://naxcivanxeberleri.com/xeber/iqtisadiyyat/turizm/996-naxchivan-muxtar-respublikasinin-tarixi-medeni-turizm-ehtiyatlari.html>

<http://turizm.nakhchivan.az/index.php/m-d-niyy-t/2015-12-29-07-05-29>

<https://az.wikipedia.org/wiki/>.

<http://turizm.nakhchivan.az>

<http://www.nakhchivan.az/portal-1/tarx-abideler.htm>

http://www.statistika.nmr.az/x_news/news/turizm.2017

<http://www.mfa.gov.az/content/556>

Sizin sorularınız?

Dinlediđiniz için teŖekkr ederiz.

